

Tullin rikostorjunta
Asiantuntijapalvelut linja
Oikeudelliset asiat
Juha Vilkkio

17.12.2012

Oikeusministeriö
Sähköpostitse
oikeusministerio@om.fi

OM 1/81/2001

**Tullihallituksen lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi Eduskunnalle
vanginkuljetusta koskevaksi lainsäädännöksi**

Pyydettyinä lausuntonaan Tullin rikostorjunta esittää seuraavaa:

Aluksi toteamme, että eduskunta on 11.12.2012 hyväksynyt lain tullin hallinnosta (jäljempänä tullihallintolaki) hallituksen esityksen 145/2012 pohjalta. Laissa säädetään muun muassa Tullin tehtävistä ja yksiköistä, ja se kumoaa voimassa olevan tullilaitoksesta annetun lain (228/1991). Samalla on hyväksytty muutoksia tullilakiin (1466/1994) ja useisiin muihin lakeihin. Lakeja ei vielä ole vahvistettu tasavallan presidentin esittelyssä, joten niillä ei vielä ole säädösnumeroita. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2013.

Tullihallintolain 1 §:n mukaan tullitoimintaa varten on valtiovarainministeriön alainen Tulli, jonka toimialueena on koko maa. Lausuttavana olevan hallituksen esitysluonnoksen kannalta tämä tarkoittaisi muun muassa sitä, että luonnoksen useassa kohtaa käytetyn termin tullilaitos sijasta siinä tulisi käyttää nimeä Tulli.

Puhelinkeskustelussa Tulli (Vilkkio)/ OM (Hartoneva), on selvinnyt, että vastoin ehdotetun vanginkuljetuslain 20 § 2 momentissa olevaa, vuonna 1925 säädettyä lakia vanginkuljetuksesta (220/1925) ei olekaan tarkoitus ehdotettavalla lailla kumota. Siten kyseisen lain nojalla annettu vanginkuljetusasetuskin (165/1954) ja siihen VN:n asetuksella 308/2002 tehdyt muutokset poliisin ja vankilaviranomaisten välisestä tehtäväjaosta jäisivät voimaan. Tullin kuljetustehtävästä ei kyseisessä asetuksessa ole säädetty. Tämä tarkoittanee sitä, että vaikka tulli onkin HE –luonnoksen mukainen vankien kuljetusviranomainen, ei tulli ilmeisestikään kuljettaisi vankeja lainkaan – edes omaan toimintaansa liittyvissä asioissa - ennen kuin tämä tehtävä sille säädetään. Ehdotetun vanginkuljetuslain 2 §:n perusteluluonnoksen mukaan viranomaiset, muun muassa Tulli, kuljettaisi

Tullin rikostorjunta
Asiantuntijapalvelut linja
Oikeudelliset asiat
Juha Vilkkö

17.12.2012

vapautensa menettäneitä ”toimivaltansa mukaan”. Kuitenkaan itse pykälätekstiin ei ole sitaateissa olevaa rajausta otettu eikä muullakaan tavoin esitetty, millä tavoin ja millaisella säädöspohjalla Tullin kuljetustehtävä määriteltäisiin.

Juuri hyväksytyn tullihallintolain 2 §:n mukaan Tullilla voi olla myös muita kuin kyseisessä laissa säädettyjä tehtäviä. Pykälän yksityiskohtaisten perustelujen mukaan Tullin tehtävistä säädettäisiin tarvittavalla tarkkuudella laissa. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tehtävien jakautumisesta Tullin eri yksiköihin. Tämä seikka halutaan tuoda tässä yhteydessä esille siksi, että tulisi riittävällä tavalla selvitetä, ettei Tullille voida säätää vanginkuljetustehtävää pelkästään valtioneuvoston asetuksella, esimerkiksi mainittua vanginkuljetusasetusta 165/1954 muuttamalla.

Jos vanginkuljetus säädettäisiin Tullin tehtäväksi, aiheuttaisi se Tullin rikostorjunnalle melkoiset lisähenkilöstötarpeet. Rauennutta HE 319/2010 – luonnosta koskevassa lausunnossaan Tulli totesi ehdotuksen edellyttävän henkilöstön lisäämistä vähintään 11, 2 htv:lla. Lopullisessa HE:ssa – ilmeisesti Tullin lausunnossa esittämän toivomuksen mukaisesti - Tullin kuljetustehtäviä rajattiin koskemaan muita kuin tuolloin ehdotetun lain 5 § 1 momentin tarkoittamia kuljetuksia. Tullin kuljetusvastuu olisi siis kattanut muut kuin nämä kuljetukset (kopio lakiehdotuksen 319/2010 5 § 1 momentista):

”Rikosseuraamuslaitos huolehtii toimintayksiköidensä välisestä, toimintayksikkönsä ja rautateiden vankivaunun tai vankivaunujen välisestä sekä vankivaunussa tapahtuvasta kuljetuksesta. Rikosseuraamuslaitos huolehtii kuljetuksesta myös, jos vanki on kuljetettava Rikosseuraamuslaitoksen toimintayksiköstä tuomioistuimeen siinä kunnassa, jossa Rikosseuraamuslaitoksen toimintayksikkö sijaitsee tai jos vanki siirretään Rikosseuraamuslaitoksen toimintayksiköstä sairaalahoitoon muussa kuin kiireellisessä kuljetuksessa.”

Tullin kuljetusvastuu olisi siis muutoksen jälkeenkin koskenut ainakin tutkintavankiensä kuljetuksia Rikosseuraamuksen laitoksesta toisella paikkakunnalla olevaan tuomioistuimeen, kaikkia kuljetuksia poliisin säilytystiloista ja ehkä myös kaikkia kiireettömiä kuljetuksia sairaalahoitoon.

Erittelemättä tässä niitä tilanteita, joissa vangitsemisasian tuomioistuin on samalla paikkakunnalla kuin Rikosseuraamuslaitoksen kyseinen toimintayksikkö, olisi Tullin kuljetusvastuu tarkoittanut HE 319/2010:ssa olevin rajoituksinkin arviolta ainakin lähes 10 htv:n suuruista henkilöstölisäystä.

Perustellusti voidaan siis arvioida, että jos Tullille säädetään vankien kuljetustehtävä, olisi tehtävän edellyttämä henkilöstötarve ainakin lähes yhtä suuri kuin mitä edellä kerrotun mukaisesti on vuonna 2010 arvioitu. Tämän suuruista kustannusvaikutusta olisi tullut käsitellä HE –luonnoksen kohdassa

Tullin rikostorjunta
Asiantuntijapalvelut linja
Oikeudelliset asiat
Juha Vilkkö

17.12.2012

”Taloudelliset vaikutukset sekä organisaatio- ja henkilöstövaikutukset”. Nyt siinä on vain todettu Tullin oman näkökulman kanssa päin vastaisesti, että ehdotettu laki ei merkitsisi kuljetusviranomaisille juurikaan taloudellisia tai organisatorisia muutosvaikutuksia. Samoin luonnoksessa olisi tullut arvioida tarkoitukseen soveltuvan kuljetuskaluston hankinnan aiheuttamia lisäkuluja. Lausuttavana olevassa ehdotuksessahan veloitetaan käyttämään kuljetuksissa tarkoitukseen soveltuvia, turvallisia ja tarpeellisin turvalaittein varustettuja kuljetusvälineitä. Pykälän 5 perusteluissa vielä täsmennetään, millaisia kuljetusvälineiden tulisi rakenteeltaan olla. Tällaista kalustoahan Tullilla ei joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta ole, ja toisaalta tähän tarkoitukseen asianmukaisesti varusteltujen ajoneuvojen soveltuminen tullin muiden tehtävien edellyttämiin tehtäviin ei ole itsestään selvää. Kyseinen tehtävä edellyttäisi siis vain tähän tarkoitukseen käytettävien kulkuneuvojen hankintaa.

Ehdotettavassa laissa säädettäisiin kuljetukseen eri osallistuville virkamiehille uusia tehtäviä, päätöksentekovaltuuksia ja vastuuta. Tulli ei ole kouluttanut henkilöstöään tällaisiin tehtäviin. Suoriutuakseen lakisääteisistä velvollisuuksista Tullin olisikin hankittava kuljetustehtäviin osoitettaville virkamiehilleen myös tarpeellista koulutusta, mikä myös on merkittävä kustannuskysymys.

Edellä selostetun ja muun muassa yleisperustelujen sivulla 20 olevan mukaisesti kuljetustehtävien jakautuminen eri viranomaisten välillä säilyisi nykyisenlaisena ja sitä koskevat säännökset olisivat edelleen vuoden 1925 vanginkuljetuslaki ja vuoden 1954 vanginkuljetusasetus (muutoksineen). Koska näissä säädöksissä jo on yksiselitteiset määräykset vankeja kuljettavista viranomaisista, ei niitä ole enää tarpeen määritellä nyt lausuttavana olevassa lakiluonnoksessa. Siten kuljetusviranomaiset yksilöivä lain 2 § 3 kohdan teksti voitaisiin korvata kokonaan muotoilulla:

3) *kuljetusviranomaisella* viranomaista, jonka tehtäväksi on säädetty vankeusvankien ja tutkintavankien kuljettaminen

Samasta syystä 2 § 2 kohta tulisi mukauttaa edellä lausuttuun tai se voitaisiin jopa poistaa tarpeettomana kokonaan.

Tulli ei siis voi suoriutua vanginkuljetustehtävistä ilman tähän tarkoitukseen budjetoitua lisärahoitusta. Siksi Tulli puoltaa HE –luonnoksessa esitettyä vain edellytyksin, että ehdotetun vanginkuljetuslain 2 § 2 ja 3 kohdan määritelmistä poistetaan maininta tullilaitoksesta (Tullista).

Edellä sanottu huomioiden Tullilla ei ole erityistä huomautettavaa ehdotettavan vanginkuljetuslain muusta sisällöstä. Tältä osin laki vastaisi myös Tullin tavoitteita siitä, että vankien kuljetuksesta säädettäisiin muun muassa tutkintavankeuslaissa ja poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetussa laissa säädettyä vastaavasti, ottaen kuitenkin huomioon kuljetusten tarkoituksen ja erityisten olosuhteiden aiheuttamat poikkeustarpeet.

17.12.2012

Tullin rikostorjunta
Asiantuntijapalvelut linja
Oikeudelliset asiat
Juha Vilkkö

Kuitenkin, koska Tullilla ei ole kokemusta varsinaisesta vanginkuljetustoiminnasta, sillä ei myöskään ole hyviä mahdollisuuksia arvioida ainakaan kaikkien HE –luonnoksessa ehdotettujen velvoitteiden vaikutuksia taikka niiden toteuttamismahdollisuuksia. Niitä Tulli voisi arvioida lähinnä vain vanginkuljetusviranomaisten –Rikosseuraamuslaitoksen ja poliisin – lausunnot nähtyään.

Esko Hirvonen
Rikostorjuntapäällikkö

Liitteet

Jakelu

Tiedoksi Valtiovarainministeriö/Ismo Mäenpää